

حضور «هرکوس»، «رالی»، «بی.اسآ» و «بیرمنگام» در طهران

۳۰ دی ۱۳۹۵ ساعت ۱۵:۳۵

اولین دوچرخه‌سازی

دوچرخه‌های نخستین که در طهران مورد استفاده قرار می‌گرفت از مارک‌های «هرکوس»، «رالی»، «بی.اسآ» و «بیرمنگام» همگی ساخته کشور انگلستان بود. قیمت بهترین، بادوام‌ترین و خوش رکاب‌ترین نوع دوچرخه از ۱۰ تومان شروع می‌شد و به ۱۵ تومان می‌رسید که قیمت لوازم اضافی آن از جمله، قاب، ترک‌بند، بوق و امثال آن شامل دو تومان می‌شد.

دارالخلافه‌نشینان برای اولین بار در میدان مشق، چشمشان به جمال دوچرخه به همراه دو نوجوان ۱۵ و ۱۶ ساله با شلوارهای کوتاه تا بالای زانو که به نمایش گذاشته شده بود، افتاد. این مرکب دوپا، توسط انگلیسی‌ها وارد پایتخت قاجار شده بود و نزد تهرانیان قدیم به «مرکب شیطان» معروف بود، چرا که عوام بر این اعتقاد بودند که این وسیله نقلیه توسط شیاطین و پریان حرکت می‌کند چون که کسی نمی‌تواند، روی دوچرخ حرکت کند و برهانشان این بود که می‌گفتند اگر کسی مرکبی را نگه ندارد خودش که نمی‌تواند خودش را نگه دارد، پس چگونه می‌تواند یکی را هم بالای خود بنشانند و راه ببرد و کسانی که سوار بر این وسیله محیرالعقول می‌شوند و پیچ و تاب می‌خورند، مطمئناً بچه شیطان هستند. افراد پیر و سالمند زمانی که دوچرخه را در گذرها و خیابان‌های طهران می‌دیدند گویا که غول یا آل را دیده باشند، فوراً زیر لب بسم‌الله می‌گفتند و وجود این وسیله عجیب و غریب را از علایم ظهور می‌پنداشتند. در آن دوران، رسم بر این بود که هر پدیده تازه رسیده‌ای که به چشم عوام دور از عقل بیاید، آن را از علایم ظهور حضرت قائم می‌انگاشتند. در هر صورت دوچرخه، دل بچه اعیان و پسر پولدارهای پایتخت را برده بود و خانواده‌هایی که دستشان به دهانشان می‌رسید مخصوصاً حاجی‌ها و بازاری‌ها برای فرزندانشان این وسیله نوظهور را می‌خریدند.

اولین دوچرخه‌سازی

دوچرخه‌های نخستین که در طهران مورد استفاده قرار می‌گرفت از مارک‌های «هرکوس»، «رالی»، «بی.اسآ» و «بیرمنگام» همگی ساخته کشور انگلستان بود. قیمت بهترین، بادوام‌ترین و خوش رکاب‌ترین نوع دوچرخه از ۱۰ تومان شروع می‌شد و به ۱۵ تومان می‌رسید که قیمت لوازم اضافی آن از جمله، قاب، ترک‌بند، بوق و امثال آن شامل دو تومان می‌شد. با رایج شدن دوچرخه در دارالخلافه، دکان‌هایی برای فروش و تعمیر دوچرخه باز شد. جعفر شهری، مورخ و نویسنده کتاب طهران قدیم، اولین دوچرخه‌سازی طهران را دوچرخه‌سازی حسین آقاشیخ در خیابان ناصریه (ناصرخسرو) می‌داند که بعد از آن دکانی نیز توسط شخصی ارمنی تبار به نام «ادیک» در خیابان منوچهری دایر شد و به تدریج مغازه‌های دیگری در طهران برای کرایه و تعمیر دوچرخه عمومیت پیدا

کردند و دوچرخه‌سازی یا دوچرخه‌فروشی جزو چشمگیرترین مشاغل در تهران قدیم محسوب شد. کرایه دوچرخه ساعتی ۱۰ شاهی بود و پنچرگیری هم ۱۰ شاهی، روغن کاری دو شاهی و دیگر تعمیرات که شامل جوش کاری، شکست و بست، پره‌بندی‌ها، شل و سفت کردن زنجیر بود روی هم پنج، شش قران می‌شد.

عمومیت دوچرخه در تهران

خرید و کرایه دوچرخه در ابتدا برای تفریح و وسیله بازی پسران پولدار محسوب می‌شد اما کم‌کم دوچرخه از جنبه تفریحی خارج شد و جزو لاینفک اسباب کاسبان دوره‌گرد، دست‌فروشان و تعمیرکاران قفل و کلید شد. اما اکثر دوچرخه‌سواران تهران قدیم، حامل‌های ماست و حاملان چلوکباب بودند که تغارهای ماست را بر سر نهاده و سوار دوچرخه شده و به سرعت خود را به مقصد می‌رساندند یا شاگرد چلوپلوهایبی که ظروف غذا را در مجمع می‌چیدند و با سرعت رکاب می‌زدند تا غذا را داغ به مشتری برسانند.

نظامنامه و دوچرخه‌سواری

با افزایش دوچرخه‌سواران در خیابان‌های پایتخت، بر حسب پیشنهاد اداره تشکیلات نظمیه و تصویب وزارت داخله در ۲۳ مرداد ۱۳۰۵، نظامنامه دوچرخه‌سواری در ۲۰ ماده در روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران به چاپ رسید. به موجب این نظامنامه، احدی بدون جواز تصدیق نمی‌توانست با دوچرخه در شهر و حومه حرکت کند، اشخاص زیر ۱۳ سال مطلقاً حق سواری نداشتند و از ۱۳ تا ۱۸ سالگی کرایه کردن دوچرخه ممنوع بود، طبق این نظامنامه دوچرخه‌ها باید دارای بوق و زنگ باشند تا صدای آن‌ها تا فاصله ۵۰ ذرع شنیده شود و از غروب آفتاب چراغ جلوی دوچرخه با نور سفید تا ۱۰ ذرع از مسافت را روشن کند و چراغ عقب با نور قرمز روشن باشد. همچنین دوچرخه‌سوارها باید در محل‌های پرجمعیت، سر پیچ‌ها و محل تلاقی خیابان‌ها آهسته حرکت کنند و مجاز نیستند به هیات اجتماع وارد شوند مگر اینکه پشت سر هم و به فواصل معین باشد، حرکت از میان دسته‌های پیاده، سواری در پیاده‌رو و مسابقه در خیابان‌ها ممنوع است و اگر کسی قصد مسابقه دارد باید در نقاط مخصوص مسابقه دهند و از قبل نظمیه را مطلع و کسب اجازه کنند. سواری دو نفر یا بیشتر یا سوار کردن اطفال و نمایش دادن روی دوچرخه و حمل اشیا در یک دست ممنوع است. دوچرخه‌سواران در نقاط پرجمعیت مجاز نیستند دو دست خود را از دسته دوچرخه بردارند و تعلیم دادن دوچرخه‌سواری در این نقاط ممنوع است.

<https://www.cafetari.kh.com/news/2020/8/طهران-بیرمنگام-آ-اس-بی-رالی-هرکوس-حضور/>